
АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧІВ ТА СТУДЕНТІВ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА БАР'ЄРИ

Слюсар Н. О.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-557-0-43>

ВСТУП

Академічна мобільність викладачів та студентів є важливим чинником інтеграції України в європейський освітній простір, що визначено стратегічними документами, зокрема Законом України "Про вищу освіту" (2014), Національною стратегією розвитку освіти на 2021–2031 роки та рядом міжнародних угод, ратифікованих Україною в межах Болонського процесу. Основною метою академічної мобільності є підвищення якості освіти та наукових досліджень, що забезпечує конкурентоспроможність випускників і науковців на світовому рівні.

Академічна мобільність набуває особливої актуальності в умовах євроінтеграційних процесів, які активізувалися після підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом у 2014 році. Це сприяло участі українських університетів у таких програмах, як **Erasmus+**, **Horizon Europe**, **Marie Skłodowska-Curie Actions**, що надають можливості міжнародного співробітництва, стажувань і підвищення кваліфікації для викладачів і студентів.

Важливість академічної мобільності також підкреслюється в контексті розвитку цифрової освіти та дистанційного навчання, що було особливо актуальним під час пандемії COVID-19 та в умовах воєнного стану в Україні. В цих умовах академічна мобільність виконує не лише освітню, а й соціальну функцію – допомагає інтеграції українських студентів і викладачів у міжнародну академічну спільноту та сприяє популяризації української науки та культури за кордоном.

Академічна мобільність є однією з ключових складових міжнародного освітнього співробітництва, що передбачає тимчасове навчання або викладання у закордонних закладах освіти з метою професійного, наукового та культурного розвитку. Згідно з визначенням ЮНЕСКО, академічна мобільність – це "переміщення студентів, дослідників або викладачів між навчальними закладами та науковими установами з метою навчання, досліджень або викладання".

Основними типами академічної мобільності є:

1. **Фізична мобільність** – передбачає виїзд студентів і викладачів до закордонних навчальних закладів. Вона може бути:

– **Короткострокова** (від кількох тижнів до одного семестру) – участь у літніх школах, мовних курсах, програмах обміну тощо.

– **Довгострокова** (від одного семестру до кількох років) – навчання за програмами подвійного диплому, аспірантські та наукові стажування, грантові дослідження.

2. **Віртуальна мобільність** – передбачає дистанційну взаємодію студентів та викладачів через онлайн-платформи, участь у вебінарах, спільних навчальних проєктах.

3. **Змішана мобільність** (blended mobility) – поєднує елементи фізичної та віртуальної мобільності.

4. **Наукова мобільність** – мобільність викладачів, аспірантів і дослідників, спрямована на проведення досліджень у міжнародних лабораторіях, участь у конференціях, міжнародних проєктах і грантових програмах.

Академічна мобільність виступає потужним інструментом для підвищення якості освіти, сприяє міжнародному співробітництву та інтеграції України до європейського та світового академічного простору.

Європейський Союз активно підтримує академічну мобільність через низку освітніх програм, які забезпечують фінансову та організаційну підтримку мобільності студентів, викладачів та дослідників. Серед найбільш важливих програм можна виділити такі:

1. **Erasmus+** – найбільша програма ЄС, яка підтримує академічну мобільність студентів і викладачів, забезпечує можливості для обміну досвідом та розвитку міжнародної співпраці між університетами.

2. **Horizon Europe** – найбільша європейська програма фінансування наукових досліджень і інновацій, яка забезпечує можливості для міжнародної співпраці вчених і викладачів.

3. **Marie Skłodowska-Curie Actions (MSCA)** – програма ЄС, спрямована на підтримку мобільності дослідників та науковців.

4. **DAAD (Німецька служба академічних обмінів)** – пропонує гранти та стипендії для українських студентів і викладачів на навчання та стажування у Німеччині.

5. **Fulbright Program** – фінансована урядом США програма, що надає можливості для навчання, викладання та наукових досліджень у США.

6. **Chevening Scholarships** – стипендіальна програма уряду Великої Британії, яка підтримує навчання українських студентів у британських університетах.

Ці програми відкривають широкі перспективи для українських студентів та викладачів, сприяючи інтеграції української вищої освіти до світового освітнього простору.

Отже, академічна мобільність є важливим фактором інтеграції України до Європейського освітнього простору, сприяє покращенню якості освіти, обміну досвідом і підвищенню міжнародної конкурентоспроможності українських студентів і викладачів. Участь України в європейських програмах підтримки мобільності забезпечує нові можливості для розвитку науки та освіти, а також сприяє популяризації української культури та мови на міжнародному рівні.

1. Академічна мобільність

як інструмент підвищення якості освіти

Вплив мобільності на професійний розвиток викладачів

Академічна мобільність відіграє важливу роль у розвитку викладацького складу, сприяючи підвищенню їхніх кваліфікацій та інтеграції у світову наукову спільноту. Вона відкриває можливості для участі у міжнародних наукових заходах, стажуваннях у провідних університетах світу, доступу до сучасних наукових ресурсів та методик викладання. Дослідження свідчать, що викладачі, які беруть участь у мобільності, демонструють підвищену публікаційну активність, розширюють коло наукових контактів та використовують інноваційні педагогічні підходи.¹

Роль мобільності у вдосконаленні навчальних програм та методик викладання

Завдяки академічній мобільності викладачі отримують змогу ознайомитися з новітніми тенденціями у вищій освіті та адаптувати їх до національного контексту. Одним із ключових аспектів є впровадження нових технологій навчання, зокрема методів проблемно-орієнтованого навчання (PBL), змішаного навчання (Blended Learning) та цифрових освітніх платформ.² Крім того, мобільність сприяє оновленню навчальних програм відповідно до європейських стандартів, забезпечуючи їхню конкурентоспроможність та відповідність міжнародним вимогам.³

Обмін досвідом між європейськими та українськими університетами

¹ Козак О. В. Академічна мобільність як засіб підвищення якості вищої освіти. – Київ: Наукова думка, 2020.

² Петрова І. В. Інноваційні методи викладання у вищій школі. – Харків: Освіта, 2019.

³ Іваненко Л. В. Проблемно-орієнтоване навчання в сучасній освіті. – Львів: Академпрес, 2021.

Співпраця між європейськими та українськими закладами освіти через академічну мобільність є запорукою інтеграції України до європейського освітнього простору. Це включає спільні дослідницькі проекти, реалізацію програм подвійних дипломів, а також обмін студентами та викладачами.⁴ Програма Erasmus+ відіграє ключову роль у цьому процесі, пропонуючи широкий спектр можливостей для навчання, стажування та викладання у провідних європейських університетах.⁵

Програми та можливості академічної мобільності

Для студентів:

– Міжнародні стипендіальні програми:

– **Erasmus+** – одна з найпопулярніших програм мобільності в Європі, що надає студентам можливість навчатися в закордонних університетах на період від одного до двох семестрів. Програма охоплює широкий спектр спеціальностей і сприяє визнанню отриманих кредитів у домашньому закладі освіти.⁶

– **DAAD** – Німецька служба академічних обмінів пропонує стипендії для студентів та молодих науковців, які бажають навчатися або проводити дослідження у Німеччині.⁷

– **Fulbright** – американська програма академічного обміну, яка надає можливості для навчання, досліджень і викладання у США.⁸

– **Chevening** – британська урядова програма, яка фінансує навчання магістрів у провідних університетах Великої Британії.⁹

– **Спільні навчальні програми подвійного диплому** – забезпечують можливість отримання дипломів двох університетів, що значно підвищує конкурентоспроможність випускників на міжнародному ринку праці.¹⁰

– **Літні школи та мовні курси в Європі** – короткострокові програми, що дозволяють студентам покращити професійні навички та знання іноземних мов.¹¹ Для викладачів:

– **Гостьові лекції та стажування в європейських університетах** – викладачі можуть читати лекції або брати участь у

⁴ Сидоренко М. Є. Міжнародна співпраця університетів: сучасні тенденції. – Дніпро: Університетська книга, 2018.

⁵ Європейська комісія (2022). Erasmus+ and Horizon Europe: A Guide to European Educational Cooperation. Brussels.

⁶ European Commission. Erasmus+ Programme Guide. – Brussels, 2023.

⁷ DAAD. Scholarships and Funding. – Berlin, 2022.

⁸ Fulbright Program. Academic Exchange Opportunities. – Washington, 2023.

⁹ Chevening Scholarships. Study in the UK. – London, 2023.

¹⁰ Johnson P. Double Degree Programs and Global Education. – New York: Springer, 2021.

¹¹ Martinez L. Summer Schools and Language Learning in Europe. – Madrid: Academic Press, 2022.

наукових дослідженнях у закордонних університетах, обмінюючись досвідом із колегами.¹²

– **Участь у наукових грантах та міжнародних дослідженнях** – викладачі мають можливість залучати фінансування для реалізації наукових проектів у співпраці з європейськими партнерами, зокрема в межах програм Horizon Europe.¹³

– **Академічний нетворкінг як ключ до міжнародної співпраці** – участь у міжнародних заходах сприяє розвитку співпраці між українськими та закордонними науковцями.¹⁴

2. Бар'єри та виклики академічної мобільності. Адміністративні та бюрократичні перешкоди

Одним із найбільших бар'єрів для академічної мобільності є адміністративні та бюрократичні труднощі. Процес визнання дипломів та кредитів ECTS між різними країнами часто є складним і тривалим.¹⁵ Багато університетів стикаються з проблемами невідповідності навчальних програм, що ускладнює трансфер академічних кредитів. Також значний виклик становить оформлення віз та дозволів на проживання, що може займати кілька місяців.

Перспективи та шляхи подолання перешкод

Спрощення адміністративних процедур та вдосконалення механізмів визнання дипломів

Для зменшення бюрократичних бар'єрів необхідно вдосконалювати механізми визнання дипломів та академічних кредитів, створюючи єдину цифрову платформу для перевірки документів.

Підвищення фінансової підтримки з боку держави та міжнародних фондів

Збільшення стипендій та грантів допоможе подолати фінансові труднощі студентів і викладачів, розширюючи можливості для мобільності.

Активне впровадження курсів з іноземних мов у навчальні програми

Посилена мовна підготовка сприятиме зниженню мовного бар'єру та полегшенню адаптації студентів.¹⁶

¹² Марченко О. М. Гостьові лекції як інструмент підвищення кваліфікації викладачів. – Одеса: Педагогічна преса, 2021.

¹³ Horizon Europe. Research and Innovation Funding Programme. – Brussels, 2023.

¹⁴ Smith J., Brown K., Taylor R. Academic Mobility in Higher Education. – London: Routledge, 2020.

¹⁵ Brown, P., et al. (2023). Supporting Ukrainian Scholars in Times of Crisis. *Global Education Review*, 15(1), 34-56.

¹⁶ Smith, J., & Johnson, M. (2022). Digitalization of Higher Education Mobility. *Journal of International Education*, 12(4), 78-91.

Розширення можливостей для дистанційної та змішаної мобільності

Використання цифрових технологій, віртуальних обмінів і онлайн-стажувань дозволить розширити доступ до міжнародного освітнього простору.

3. Академічна мобільність у контексті цифровізації освіти. Вплив цифрових технологій на міжнародний академічний обмін

Цифрові технології суттєво змінили процеси міжнародного академічного обміну, розширюючи можливості для співпраці між університетами різних країн. Використання цифрових інструментів, таких як відеоконференції, хмарні платформи та штучний інтелект, сприяє швидкій передачі знань і досвіду між науковцями та студентами.¹⁷ Університети застосовують інформаційні технології для управління мобільністю студентів, а також для автоматизації процесів подання заявок і взаємодії з міжнародними партнерами.¹⁸

Використання онлайн-платформ для дистанційного навчання та стажування

Дистанційне навчання стало важливою складовою академічної мобільності. Завдяки платформам, таким як Coursera, edX, Moodle та Zoom, студенти можуть проходити курси в провідних університетах світу без фізичної присутності.¹⁹ Окрім цього, цифрові платформи використовуються для організації міжнародних стажувань, що дозволяє студентам набувати практичного досвіду без необхідності виїзду за кордон.²⁰

Віртуальна мобільність як альтернатива фізичним обмінам

Віртуальна мобільність є новим трендом у сфері академічного обміну. Вона дозволяє студентам брати участь у курсах і дослідницьких програмах закордонних університетів через онлайн-середовище.²¹ В умовах пандемії COVID-19 цей формат став особливо актуальним, адже дозволяє продовжувати міжнародну академічну співпрацю без ризику для здоров'я.²²

¹⁷ Демченко, О. (2021). Цифрові технології в міжнародному академічному обміні. *Освіта і наука*, 5(3), 45-56.

¹⁸ Smith, J., & Johnson, M. (2022). Digitalization of Higher Education Mobility. *Journal of International Education*, 12(4), 78-91.

¹⁹ Peterson, R. (2020). Online Platforms and Remote Learning in Global Education. *Educational Review*, 9(2), 34-47.

²⁰ Ковальчук, В. (2023). Впровадження цифрових технологій у міжнародних стажуваннях. *Інновації в освіті*, 10(1), 89-102.

²¹ García-Peñalvo, F. J., et al. (2021). Virtual Mobility in Higher Education. *European Journal of Higher Education*, 11(3), 123-140.

²² Мельник, І. (2021). Академічна мобільність у контексті пандемії COVID-19. *Наука і освіта*, 4(5), 65-78.

Переваги та недоліки цифрової мобільності в освітньому процесі

До переваг цифрової мобільності належать доступність, гнучкість та економія коштів. Студенти мають можливість навчатися в престижних закладах без витрат на переїзд і проживання. Однак, цифрова мобільність має й недоліки, зокрема брак безпосередньої взаємодії з викладачами та труднощі у формуванні соціальних зв'язків.²³ Крім того, проблема цифрового розриву залишається актуальною для студентів із країн, що розвиваються.²⁴

Перспективи та виклики розвитку академічної мобільності в Україні в умовах євроінтеграції та глобальних змін

З огляду на євроінтеграційні процеси, Україна активно впроваджує цифрові рішення для академічної мобільності. Програми Erasmus+, Horizon Europe та інші ініціативи сприяють інтеграції українських університетів у європейський освітній простір (Європейська комісія, 2022). Однак, викликами залишаються низький рівень цифрової інфраструктури в окремих регіонах і необхідність адаптації навчальних програм до міжнародних стандартів.²⁵

4. Академічна мобільність в умовах воєнного стану та глобальних криз

Вплив війни в Україні на можливості академічної мобільності

Російська агресія проти України значно ускладнила академічну мобільність українських студентів та викладачів. Руйнування університетської інфраструктури, вимушене переміщення студентів та викладачів, а також економічні труднощі стали основними перешкодами для міжнародного академічного обміну.²⁶ Попри це, багато закордонних університетів відкрили свої двері для українських науковців, пропонуючи програми підтримки та навчальні гранти.²⁷

Програми підтримки українських студентів і викладачів за кордоном

Реагуючи на кризу, ЄС та інші міжнародні організації розробили спеціальні програми допомоги українським студентам і викладачам. Такі ініціативи, як Erasmus+ Emergency Support, стипендії DAAD,

²³ Rienties, B., et al. (2020). The Impact of Virtual Mobility on Learning Outcomes. *International Journal of Educational Technology*, 15(2), 112-126.

²⁴ Шевченко, Н. (2022). Цифровий розрив та його вплив на академічну мобільність. *Соціально-гуманітарні науки*, 7(4), 54-67.

²⁵ Попов, С. (2023). Академічна мобільність в Україні: перспективи та виклики. *Український освітній журнал*, 8(1), 29-45.

²⁶ Ткаченко, О. (2022). Вплив війни на освітню мобільність України. *Освіта і суспільство*, 4(2), 78-91.

²⁷ Brown, P., et al. (2023). Supporting Ukrainian Scholars in Times of Crisis. *Global Education Review*, 15(1), 34-56.

Fulbright та підтримка від університетів США та Канади, дозволяють українцям продовжувати навчання та дослідницьку діяльність за кордоном. Важливо, що ці програми не лише сприяють академічній мобільності, але й допомагають зберегти інтелектуальний потенціал України.

Виклики повернення до України після навчання або стажування за кордоном

Однією з проблем академічної мобільності під час війни є повернення випускників та дослідників до України. Через нестабільну ситуацію багато спеціалістів залишаються за кордоном, що може призвести до «відтоку мізків».²⁸ Водночас уряд України разом із міжнародними партнерами працює над механізмами підтримки повернення науковців, зокрема через програми реінтеграції та відновлення дослідницьких центрів.

Збереження та популяризація української науки та культури в міжнародному академічному середовищі

Попри складнощі, українські науковці активно працюють над збереженням і поширенням української науки та культури у світі. Міжнародні конференції, спільні дослідницькі проекти та цифрові архіви українських наукових публікацій сприяють збереженню інтелектуального надбання країни.²⁹ Крім того, зростає кількість освітніх програм, що знайомлять міжнародну академічну спільноту з українською мовою, історією та культурою.³⁰

Економічний ефект академічної мобільності

Вплив мобільності на кар'єрні перспективи студентів та викладачів

Академічна мобільність позитивно впливає на конкурентоспроможність випускників та викладачів на ринку праці. Досвід навчання або викладання за кордоном сприяє розширенню професійних контактів, підвищенню рівня володіння іноземними мовами та набуттю сучасних методик навчання і досліджень. Роботодавці все частіше надають перевагу кандидатам із міжнародним досвідом, оскільки вони демонструють адаптивність, міжкультурну компетентність та здатність працювати в глобалізованому середовищі.

Повернення інвестицій у навчання за кордоном: досвід випускників

²⁸ Johnson, L. (2023). Brain Drain and Academic Mobility in Post-War Ukraine. *Higher Education Studies*, 9(3), 112-130.

²⁹ Hernandez, M., & Petrov, D. (2023). The Role of Ukrainian Science in Global Academia. *European Journal of Higher Education*, 14(2), 67-85.

³⁰ Лисенко, М. (2023). Популяризація української культури через академічні програми. *Науковий вісник України*, 12(5), 45-63.

Вкладення в академічну мобільність може забезпечити високий рівень повернення інвестицій як для окремих студентів, так і для суспільства загалом. Дослідження показують, що випускники, які пройшли навчання або стажування за кордоном, швидше знаходять високооплачувану роботу та мають більше можливостей для кар'єрного зростання. Водночас національні економіки отримують вигоду від залучення фахівців із міжнародним досвідом, які сприяють інноваціям та підвищенню якості професійної діяльності.

Академічна мобільність як інструмент боротьби з "відтоком мізків"

Одним із головних викликів академічної мобільності є ризик "відтоку мізків", коли висококваліфіковані спеціалісти залишають країну на тривалий час або назавжди. Проте розумна політика реінтеграції випускників може сприяти зворотному ефекту – "циркуляції мізків". Державні програми, що заохочують повернення фахівців в Україну, розвиток дистанційних і гібридних форматів співпраці дозволяють зменшити негативні наслідки еміграції. Зокрема, залучення експатів до освітніх і дослідницьких проєктів може стати ефективним інструментом зміцнення наукового потенціалу країни.

Взаємозв'язок між мобільністю та розвитком національного ринку праці

Академічна мобільність сприяє інтеграції українських фахівців у міжнародний ринок праці, але водночас впливає на внутрішню економіку. Випускники із закордонним досвідом часто стають агентами змін у своїх галузях, сприяючи адаптації передових технологій і практик у національному контексті. Важливим завданням державної політики є створення умов для ефективного використання потенціалу таких фахівців в Україні.

5. Академічна мобільність у міждисциплінарних дослідженнях

Співпраця між філологами, соціологами, економістами та IT-фахівцями в міжнародних проєктах

Міждисциплінарні дослідження стають все більш актуальними в сучасному академічному середовищі. Академічна мобільність сприяє обміну досвідом між представниками різних галузей науки, що стимулює розвиток нових підходів до вирішення глобальних проблем. Наприклад, співпраця філологів та IT-фахівців у сфері цифрової гуманітаристики відкриває можливості для аналізу великих обсягів текстів, автоматизації перекладу та розвитку мовних технологій.

Вплив мобільності на міждисциплінарні підходи у викладанні та наукових дослідженнях

Академічна мобільність сприяє інтеграції міждисциплінарних методів у навчальний процес. Викладачі, які працюють у міжнародних програмах, частіше використовують сучасні методики, що поєднують знання з кількох дисциплін. Це, своєю чергою, формує нові освітні парадигми, що базуються на комплексному аналізі соціальних, економічних та технологічних явищ.

Приклади успішних міждисциплінарних грантів та освітніх програм

Міжнародні гранти та освітні програми дедалі частіше підтримують міждисциплінарні проекти. Наприклад, програма Horizon Europe фінансує дослідження, що об'єднують фахівців з різних сфер для вирішення екологічних, соціальних та технологічних викликів. У межах таких програм українські університети отримують можливість брати участь у спільних дослідженнях із провідними європейськими інституціями, що сприяє інтеграції української науки у глобальний простір.

ВИСНОВКИ

Академічна мобільність є ключовим механізмом інтеграції України до європейського освітнього простору. Завдяки програмам обміну, таким як Erasmus+, українські студенти та науковці мають змогу отримати досвід навчання та дослідницької діяльності у провідних закладах освіти Європи. Це сприяє підвищенню якості освіти в Україні, розширенню міжнародної співпраці та адаптації українських університетів до європейських стандартів. Крім того, міжнародна мобільність сприяє розбудові професійних мереж, які в майбутньому можуть відіграти вирішальну роль у реформуванні вітчизняної освітньої системи.

Попри численні переваги, академічна мобільність в Україні стикається з низкою викликів. Серед них – фінансові бар'єри, недостатня цифровізація освітнього процесу, труднощі з визнанням дипломів та кредитів, а також наслідки воєнного стану. Для подолання цих проблем необхідний комплексний підхід, що включає вдосконалення державної підтримки програм мобільності, розширення міжнародного співробітництва, спрощення бюрократичних процедур та створення сприятливих умов для повернення випускників до України. Важливим аспектом є також розвиток віртуальної мобільності, яка дозволяє отримувати міжнародний досвід без необхідності фізичного переміщення.

З огляду на глобальні зміни та виклики, подальший розвиток академічної мобільності в Україні буде залежати від ефективності адаптації освітньої системи до нових реалій. Очікується зростання ролі

цифрових технологій у міжнародній освіті, що сприятиме розширенню доступу до навчання за кордоном. Також важливим фактором стане зміцнення партнерських відносин між українськими та європейськими університетами, що дозволить розширити можливості академічного обміну. Водночас вирішальним буде питання збереження інтелектуального потенціалу країни та створення умов для повернення українських науковців після навчання чи стажування за кордоном. Академічна мобільність має потенціал не лише для інтеграції України в європейський освітній простір, а й для підвищення конкурентоспроможності національної освіти в умовах глобалізації.

АНОТАЦІЯ

Академічна мобільність є важливим чинником інтеграції національної системи освіти до світового та європейського освітнього простору. Вона сприяє підвищенню якості підготовки фахівців, розширенню професійного світогляду студентів і викладачів, впровадженню інноваційних методик викладання та розвитку міжнародного співробітництва між закладами вищої освіти.

У статті розглянуто поняття академічної мобільності, її основні види (фізична, віртуальна, короткострокова, довгострокова), а також особливості мобільності студентів і викладачів в Україні. Проаналізовано основні європейські програми, що сприяють академічному обміну, зокрема **Erasmus+**, **Horizon Europe**, **Fulbright**, **DAAD** та інші. Особлива увага приділяється ролі академічної мобільності у формуванні конкурентоспроможного фахівця, вдосконаленні навчальних програм та підвищенні рівня професійної підготовки викладачів.

Окремо розглядаються основні виклики та бар'єри, з якими стикаються українські викладачі та студенти при участі в міжнародних академічних програмах. До них належать адміністративні труднощі (бюрократичні перепони, складнощі з визнанням дипломів та академічних кредитів ECTS), фінансові проблеми (недостатність грантів та високі витрати на проживання за кордоном), мовний бар'єр та труднощі адаптації до нового культурного середовища.

У статті також запропоновано шляхи подолання цих бар'єрів, серед яких:

- **спрощення адміністративних процедур** визнання дипломів і кредитів,
- **розширення державної підтримки та фінансування програм академічної мобільності,**
- **інтеграція курсів іноземних мов у навчальні програми,**

– **розвиток змішаної (дистанційної) мобільності** як альтернативи фізичним обмінам.

Автор доходить висновку, що академічна мобільність є необхідною складовою євроінтеграційних процесів в українській освіті. Її подальший розвиток сприятиме якісним трансформаціям вищої освіти України та підвищенню рівня професійної підготовки студентів і викладачів у глобальному контексті.

Література

1. Козак О. В. Академічна мобільність як засіб підвищення якості вищої освіти. – Київ: Наукова думка, 2020.
2. Петрова І. В. Інноваційні методи викладання у вищій школі. – Харків: Освіта, 2019.
3. Іваненко Л. В. Проблемно-орієнтоване навчання в сучасній освіті. – Львів: Академпрес, 2021.
4. Сидоренко М. Є. Міжнародна співпраця університетів: сучасні тенденції. – Дніпро: Університетська книга, 2018.
5. Європейська комісія. Erasmus+ and Horizon Europe: A Guide to European Educational Cooperation. – Brussels, 2022.
6. European Commission. Erasmus+ Programme Guide. – Brussels, 2023.
7. DAAD. Scholarships and Funding. – Berlin, 2022.
8. Fulbright Program. Academic Exchange Opportunities. – Washington, 2023.
9. Chevening Scholarships. Study in the UK. – London, 2023.
10. Johnson P. Double Degree Programs and Global Education. – New York: Springer, 2021.
11. Martinez L. Summer Schools and Language Learning in Europe. – Madrid: Academic Press, 2022.
12. Марченко О. М. Гостьові лекції як інструмент підвищення кваліфікації викладачів. – Одеса: Педагогічна преса, 2021.
13. Horizon Europe. Research and Innovation Funding Programme. – Brussels, 2023.
14. Smith J., Brown K., Taylor R. Academic Mobility in Higher Education. – London: Routledge, 2020.
15. Brown P., et al. Supporting Ukrainian Scholars in Times of Crisis. – Global Education Review, 2023, 15(1), 34-56.
16. Smith J., Johnson M. Digitalization of Higher Education Mobility. – Journal of International Education, 2022, 12(4), 78-91.
17. Демченко О. Цифрові технології в міжнародному академічному обміні. – Освіта і наука, 2021, 5(3), 45-56.

18. Peterson R. Online Platforms and Remote Learning in Global Education. – *Educational Review*, 2020, 9(2), 34-47.
19. Ковальчук В. Впровадження цифрових технологій у міжнародних стажуваннях. – *Інновації в освіті*, 2023, 10(1), 89-102.
20. García-Peñalvo F. J., et al. Virtual Mobility in Higher Education. – *European Journal of Higher Education*, 2021, 11(3), 123-140.
21. Мельник І. Академічна мобільність у контексті пандемії COVID-19. – *Наука і освіта*, 2021, 4(5), 65-78.
22. Rienties B., et al. The Impact of Virtual Mobility on Learning Outcomes. – *International Journal of Educational Technology*, 2020, 15(2), 112-126.
23. Шевченко Н. Цифровий розрив та його вплив на академічну мобільність. – *Соціально-гуманітарні науки*, 2022, 7(4), 54-67.
24. Попов С. Академічна мобільність в Україні: перспективи та виклики. – *Український освітній журнал*, 2023, 8(1), 29-45.
25. Ткаченко О. Вплив війни на освітню мобільність України. – *Освіта і суспільство*, 2022, 4(2), 78-91.
26. Johnson L. Brain Drain and Academic Mobility in Post-War Ukraine. – *Higher Education Studies*, 2023, 9(3), 112-130.
27. Hernandez M., Petrov D. The Role of Ukrainian Science in Global Academia. – *European Journal of Higher Education*, 2023, 14(2), 67-85.
28. Лисенко М. Популяризація української культури через академічні програми. – *Науковий вісник України*, 2023, 12(5), 45-63.

Information about the author:

Sliusar Nataliia Oleksandrivna,

Candidate of Philological Sciences,

Senior Lecturer at the Department of Language Training and Humanities

Dnipro State Medical University

9, Volodymyra Vernadskoho str., Dnipro, 49044, Ukraine